

байдуже; двоїна: **принись три видри горилки**: при дієслові **подякувати** додаток вживається у формі знахідного відмінка: Мужыкы вси **подякували Мыколу** за таки слова.

З місцевих лексичних одиниць у творах М. Венгера вжито такі: **валькирь** — відгороджена від великої світлиці кімната для спеціального призначення; **вмести** — разом; **кочь** — коляска, **фаетон**; **леурда** — дикоростуча рослина, що використовується як приправа до їжі; **сывулярія** — горілка. Заслужують на увагу й місцеві фразеологічні вислови типу **вытарабаныты очи** — пильно і захоплено стежити за ким-небудь, **даты волю брыкать ногами** — бути повішеним на шибениці та інші.

4. В українських творах наявна незначна кількість російської лексики, що активно функціонувала в народній мові того часу, напр.: **бунтовщыкь, не времья, мьятежи, мьятежныка, рокоть, хранителей, часть, последний**. Іноді вона використовується паралельно з українською: **шуточка, не шутку і жарт, пидь куражемь** і **пидь хмелемь**, або подається в ремарках: **видь пропасныци (лихорадки)**, чи набула українського озвучення: **на изминщыка, льнетца, молвьвь**.

5. Мова творів М. Венгера, написаних російською мовою, в цілому відповідає її сучасним літературним нормам. Відхилення становлять лише старі книжні форми іменників жіночого роду ЗТ відміни в орудному відмінку однини: **смертію, радостію, честію**, які притаманні й мові українських письменників цього періоду, та незначні фонетико-морфологічні розбіжності. Українські елементи тут рідковживані.

6. Художня спадщина М. Венгера — важливе джерело в дослідженні українсько-російських мовних явищ Південної України ХІХ століття. У ній відбиті не тільки двомовні особливості даного регіону, але й яскраво виражені нормативні тенденції обох мов того періоду, чого не можна не враховувати при висвітленні історії формування східнослов'янських літературних мов.

Г. Г. Рогачева (Київ)

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА В УСЛОВИЯХ УКРАИНСКО-РУССКОГО ДВУЯЗЫЧИЯ

Основным видом билингвизма на Украине выступает украинско-русское двуязычие. Активизации этого вида билингвизма способствует структурно-типологическая близость украинского и русского языков, общность их происхождения, тесное взаимодействие и общие тенденции развития их систем. Принимая массовый характер и широкое распространение, взаимодействие двух языков, как правило, выступает стимулятором общих процессов в их развитии.

что не должно, однако, привести к нивеляции специфических черт каждого языка. Важно избежать интерференции — явления, ведущего к нарушению норм каждого из близкородственных языков, устранению этого нежелательного явления может способствовать твердое усвоение грамматических норм близкородственных языков. В связи с этим на первый план выступает всевозрастающая потребность эффективного решения вопросов повышения культуры как русской, так и украинской речи в условиях близкородственного билингвизма, поскольку структурно-типологическая близость языков способствует тому, что, например, этнические украинцы без особых трудностей начинают говорить по-русски и наоборот. Однако с легкостью усваивается в основном лексический уровень, а что касается грамматических норм, то тут, как правило, требуется специальная подготовка.

При переводе с близкородственных языков возникают проблемы грамматического характера, часто тесно связанные с вопросами общего лексического фонда близкородственных языков. Их возникновению способствует то, что, например, этнические украинцы, пользуясь русским языком, подсознательно подчиняют его грамматическую систему хорошо известной им украинской грамматической системе и наоборот: **це магістральний залізничний путь, промислова Сибір, залізна цеп** (вместо: **це магістральна залізнична путь; промисловий Сибір; залізний цеп**). Такие ошибки являются следствием неконтролируемого употребления общих для обоих языков лексем.

Конструкции типа **в поисках выхода из создавшегося положения; возрастные ограничения для лица, выдвигаемого на пост руководителя партии** и под. не могут быть правильно переведены на украинский язык без учета особенностей украинского синтаксиса.

Переводы типа **украинский язык есть одним из решающих факторов проявления национальной самобытности украинского народа** вместо: **украинский язык является одним из решающих факторов...** (ср.: **українська мова є одним з вирішальних чинників...**); или: **екологічна проблема является одной из самых важных проблем современности** вместо: **екологічна проблема є однією з найважливіших проблем сучасності** (ср.: **екологічна проблема является одной из самых важных проблем современности**) представляют собой Результат прямого перенесения синтаксической модели предложения из одного языка в другой, что далеко не всегда допустимо. Даже в условиях близкородственных языковых систем.

Особую важность рассматриваемые проблемы приобретают в официально-деловом стиле, где от правильности построения фразы часто зависит точность передачи мысли.